

MIKEL ZARATERI OMENALDIA

(2004ko urtarrila-apirila bitartean)

Lezaman, 2004-IV-4

Fernando Olabarrieta.

Lourdes Prudencio.

Zorritzetan Lezamako euskara alkartea

Mikel Zarate Lejarraga euskal idazle izan zenaren heriotzaren 25. urteurrenean, «*Zorritzetan Lezamako Euskera Alkartea*» eta Lezamako Udalak omenaldia antolatu dugu bere izenean honako helburu hauekin:

- Mikel Zarate, euskal idazlea gogoratu: bere liburuak eta lanak ezagutzera eman, berrargitaratu, zabaldu, ulertu eta behar den moduan baloratu...
- Mikel Zarate, herriko gizona eta euskaltzalea gogoratu.
- Mikel Zarate, eliz-gizona gogoratu.
- Bere ezaugarriak –zintzotasuna, euskaltzaletasuna, lan oparoa, handitasuna– «erabiliz» eta aprobeztatuz, Lezaman eta Txorierrin euskara indartu, prestijiatu eta bere erabilera bultzatu. Herriko talde eta erakundeei, baita Txorierriko euskara talde eta kultur erakundeei ere, omenaldian aktiboki parte har dezaten eskaria zabaldu.

Ondoren, antolatu ditugun ekitaldien zerrenda eskaintzen dugu, modu kronologikoan sailkatuta:

EGUNA	ORD.	EKITALDIA	TOKIA
		2003	
Abenduak 6	11.30	AURKEZPENA / PRENTSAURREKOA Durangoko <i>Azokan</i> .	DURANGO (azoka)

EGUNA	ORD.	EKITALDIA	TOKIA
		2004	
Urtarrilak 15	20:00	<i>Aikor!</i> en 2. urtebetetzea. OMENALDIAREN AURKEZPENA Lezaman. (Aurkezlea: Pedromari Goikoetxea). Part.: Xabier Goienetxe zuzendaria, Lurdes Prudencio <i>Zorritzaketaneko</i> koordinadorea, Unai Elorriaga idazlea, Joseba Butron euskaltzaina eta lezamarra, eta Natxo De Felipe abeslaria.	LEZAMA (Goitioztako txokoa)
Urtarrilak 23	19:00	«Lezamako toponimia» liburuaren eta maparen aurkezpena Egileak: Asier Bidart eta Aintzane Etxebarria. Aurkezlea: Adolfo Arejita. Mahaikideak: Luis Ramon Alvarez, Ander Manterola, Lurdes Prudencio eta egileak.	LEZAMA (kultur aretoa)
Urtarrilak 30	19:00	OMENALDIAREN HASIERA LEZAMAN Lezamako eskolako umeak (aurkezlea Igor Urrutikoetxea): « <i>Bilbo irribarrez</i> » antzeztuta eta bertsoak.	LEZAMA (kultur aretoa)
Urtarrilak 30	20:00	OMENALDIAREN HASIERA DERION <i>Labayru Ikastegia</i> . Ekitaldi kulturala: Hizlariak: Jokin Gorozika, Igone Etxebarria, Jesus Etxezarraga, Ritxar Zarate eta Jabi Agirre.	DERIO (Seminariora)
Urtarrilak 31	19:00	<i>Kukubiltxo</i> eta <i>Oskorri</i> zuzenean: « <i>Ekidazu</i> » antzezlana. (Aurk.: Udane Goikoetxea. Antolatzaileak: Derioko <i>Tximintx Euskera Alkartea</i> eta Derioko <i>AEK</i>).	DERIO (polikiroldegia)
Otsailak 1	12:00	Meza Nagusia Lauroetako <i>San Miguel</i> ermitan (Abadea: Martin Orbe).	LAUROETA (Loiu)
Otsailak 1	13:00	Meza ostean: <i>Mikel gure abadea</i> izan zenari buruzko elkarrizketa. Juan Luis Goikoetxeak zuzenduta. Ondoren: hamaiketakoa.	LAUROETA (Loiu)
Otsailak 1	14:00	Herri bazkaria <i>Aurregoiti</i> jatetxean.	LAUROETA (Loiu)
Otsailak 1	16:00	Bazkalondoan bertsolariak: Xabier Amuriza, Jon Azpillaga eta Jon Lopategi (Lauroetako ekitaldien antolatzailea: Jai-batzordea).	LAUROETA (Loiu)
Otsailak 6	20:00	« <i>Agate Deuna</i> » kontzertua, Ohiana Astobietak aurkeztuta: Zamudioko <i>Bertoko Soinu Tresnen Elkarte</i> . (<i>Ekidazu</i> abesbatza «Santa Ageda» kantatzen).	LEZAMA (kultur aretoa)

EGUNA	ORD.	EKITALDIA	TOKIA
		2004	
Otsailak 27	20:00	Larrabetzuko <i>BBK (Bihotz Bakartien Kluba)</i> : poema musikatuak.	LEZAMA (kultur aretoa)
Martxoak 5	19:30	<u>I. Mahaingurua</u> : «Mikel idazlea». (Aurk.: N. Peñafiel). Koord.: Joseba Butron. Part.: Ander Manterola, Gotzon Garate, Jon Kortazar eta Juan Manu Etxebarria. (Jon Kortazar: Mikelen « <i>Etorriaren zorabioz</i> » liburuaren aurkezpena) Amaieran: luntxa Lezamako txakolinarekin.	LEZAMA (kultur aretoa)
Martxoak 10	20:00	<i>Laatzu</i> Zamudioko Euskera Alkarteak antolatuta: Bibiñe Pujana, ipuin kontalaria, Mikelen ipuinak kontatzen.	ZAMUDIO (Dorretxea)
Martxoak 12	19:30	<u>II. Mahaingurua</u> : «Ha bai gizona!». (Aurk.: Mikel Zarate Yurrebaso). Koord.: Juan Luis Goikoetxea. Part.: Iñaki Aretxabaleta, Lontzo Zugazaga, Lauroetako Miren Goitia eta Gorka Zarate. («Gure Mikel» liburuaren eta « <i>Ekidazu</i> » diskoaren aurkezpena). Amaieran: luntxa Lezamako txakolinarekin.	LEZAMA (kultur aretoa)
Martxoak 26	10:00	<i>Euskaltzaindia</i> : ohiko batzarra («Lezamako adierazpena»)	LEZAMA (batzar aretoa)
Martxoak 26	21:00	<i>Laatzu</i> Zamudioko Euskera Alkarteak antolatuta: Bertso-afaria, Mikelen omenez: Andoni Egaña, Unai Iturriaga eta Etxahun Lekue bertsolariekin	ZAMUDIO («Jana» jatetxea)
Martxoak 27	13:00	Zamudioko Udalak antolatuta: Mikelen omenezko Harriaren eta Oroigarriaren inaugurazioa. Ondoren, hamaiketako Zamudioko taberna batean.	ZAMUDIO («Mikel Zarate» enparantza)
Martxoak 28	13:15	<i>Larrabetzu</i> Musika Eskolaren eskutik, kontzertua. (Aurkezlea: Leire Iturrioz) 1. Euskal abesti lirikoa (U.Alonso: sopranoa; C. Melendez: pianoa). 2. Akordeoi taldea. 3. <i>Izar Argia</i> abesbatza. 4. Kamara orkestra. 5. Kamara orkestra eta <i>Izar Argia</i> abesbatza.	LEZAMA (eliza)
Apirilak 1	18:30	<i>Euskaltzaindiaren</i> ageriko bilkura (Andolin Eguzkitzaren heriotzagatik atzeratua), Mikel Zarateren omenez. (Mahaikideak: Luis Ramon Alvarez, Jean Haritschelar eta Lurdes Prudencio. Hizlariak: Karmelo Etxenagusia, Jose Luis Lizundia eta Andres Urrutia). Amaieran: musika saio txikia <i>Ekidazu</i> abesbatzerekin eta luntxa Lezamako txakolinarekin	LEZAMA (kultur aretoa)

EGUNA	ORD.	EKITALDIA	TOKIA
		2004	
Apirilak 2	19:30	III. Mahaingurua: «Euskararen egoera Lezaman». (Aurk.: Xabier Goienetxe). Part.: Iñaki Bilbao, Lurdes Prudencio, Fernando Olabarrieta, Leire Iturrioz eta Alaitz Gana. Amaieran: luntxa Lezamako txakolinarekin.	LEZAMA (kultur aretoa)
Apirilak 2	22:00	Lezamako «Pelota eskolak» antolatuta, Pilota partiduak (eskuz banakako 2004ko txapelketa: EUGI-PASCUAL kanporaketa eta binakako beste partidu bat).	LEZAMA (frontoia)
Apirilak 3	22:00	Gaizka Peñafielen « <i>Ekidazu</i> » diskoaren aurkezpena: entzunaldia eta bideo emanaldia (Aurkezlea: Ohiana Astobieta) <i>Oskorriren</i> kontzertua zuzenean.	LEZAMA (frontoia)
Apirilak 4	12:30	Meza Nagusia , Karmelo Etxenagusia Gotzainarekin eta Andoni Gerrikaetxebarria, Lontzo Zugazaga, Patxi Iribarren eta Jesus Mari Etxebarria abadeekin.	LEZAMA (eliza)
Apirilak 4	13:15	Kontzertua: musika korala. (Aurkezlea: Leire Iturrioz). <i>Ekidazu</i> abesbatza (zuzend.: Jabi Agirre) eta <i>UPV/EHU</i> -ko abesbatza (zuzendaria: Enrique Azurza).	LEZAMA (eliza)
Apirilak 4	14:30	Herri Bazkaria (prezioa: sei_). (Txartelak salgai Lezamako denda eta tabernetan, eta Txorierriko euskara elkarteetan).	LEZAMA (frontoia)
Apirilak 4	17:00	Bazkalondoan bertsolariak: Xabier Amuriza, Jon Azpillaga, Elortza, Etxahun Lekue, Jon Lopategi eta Angel Mari Peñagarikano. (Aurkezlea eta gai-jartzailea: Pedromari Goikoetxea).	LEZAMA (frontoia)
Apirilak 4	19:00	OMENALDIAREN AMAIERA Hizlariak: Pedromari Goikoetxea, Fernando Olabarrieta, Lurdes Prudencio, Luis Ramon Alvarez eta Ritxar Zarate.	LEZAMA (frontoia)

ANTOLATZAILEEN BERBAK OMENALDIAREN AZKEN EKITALDIAN, BAZKALONDOAN. (I)

Gaur goizean, lehenengo orduan, «*Zorritzketan* Euskera Alkarteak» daukan lokaltxo edo bulego txikira joan gara, azken orduko barririk ete dagoan, zeozer egitea falta ete dan, detaileren bat..., omenaldiaren azken egun hau ondo antolatu gurean.

– Lehenengo, gutunontzia zabaldu dogu. Ez da ezer egon.

– Ondoren, telefonoan mezurik inork itxi dauan konprobatu dogu..., eta ezer be ez. «Tira, ordubera, ezer ez badago, gauzak ondo doaz», pentsatu dogu geure artean.

– Gero, ordenadorea biztu eta mezu elektronikorik heldu dan aditu dogu... Eta hara non, mezu barri bat dagoela ikusi dogun. Lehenengo momentuan, nondik datorren jakinda, petrifikatuta geratu gara, itzelezko otxikerea sentidu dogu barru-barruan: *mikelzarate@bestemundua.com*, edo. org, edo. info, ez dot ondo gogoratzen helbidearen buztan hori.

Mezuagaz batera fitxategi bi etorri dira erantsita:

– Bata, audio-fitxategia, edo soinua dakarren artxibo horreetariko.

– Bestea, testu-fitxategia.

Zabaldu dogu lehenengoa eta Mikelen barrea entzun dogu, ezagutu genduanok ondo gogoratzen dogun barre algara zaratatsua, berezkoa, zintzoa, baikortasunez betea, kutsakorra. Gure lagun batek idatzi eban moduan: «Mikel barreka, eta garritik gorakorik ez jakon geratuko mugidu barik».

Zabaldu dogu beste fitxategia, eta testuak hauxe dino:

«Ieeeeeup (aupada bategaz hasten da). Arrastion Lezamarrok, txorierritarrok eta hor batu zarien euskaltzale guztiok (dino Mikelek). Gaur, ez deusuet gutun literariorik egingo. Ez, ez, Baina uste dot hiru-lau berba zuoi esatea tokatu egiten jatala, sikeran be eskerrak emoteko.

Eskerrik asko nigaz akordatu zarielako, eskerrik asko bihotz-bihotzez. Harro eta pozik sentitzen naz zuen gogoan eta bihotzean nagoelako. Eskerrik asko.

Baina, piti bat arduratuta be banago. Ze, ni hemen oso ondo nago, bero-berotan, ez dot ezer falta: irakurtzen, idazten, errezetan, bertsotan, pelotan... Lantzean behin musaldiren bat be egiten dogu, Iskanderregaz, Andolinegaz eta beste euskaltzale maitagarri batzuekaz.

Esan dot. Ni hemen ondo nago, baina euskerea, hor, zuon artean ez dabil hain ondo:

– Alde batetik, Madrilan eta Parisen, eta Euskal Herrian bertan euskereak oraindino be arerio asko daukaz, eta diktaduraren sasoian emoten ziren antzeko erasoak sufridu behar ditu. Tristeia da, XXI. munduan, oraindino be hizkuntza txiki, baina hizkuntza zahar eta eder batek errespetu handiagoa ez merezidu izatea.

– Beste alde batetik, administrazio-arduradunen artean eta politikoen artean benetako euskaltzale asko egon arren, uste dot ahalegin handiagoa egin behar dozuela euskeraren alde eta euskal kulturaren alde BAT egiteko eta batera joateko, mizkeriak eta protagonismoak kanpoan itxita. Hor be, zuen mundu kapitalista horretan, ilusinoagaz, sormenagaz eta lan egiteagaz batera dirua be inportantea da kultura egiteko. Bai, baina eredia be bai.

– Eta beste gauza bat be esan behar deusuet nire ardura hau azaltzeko: ni mundutik joan nintzanetik, behar asko egin dozue, asko aurreratu dozue, egia da, batez be ezagutza mailan. Gero eta liburu gehiago argitaratzen dira euskeraz, gero eta jende gehiagok daki euskeraz berba egiten. Baina erabili? Egin? Eta egiten dana, zelan? Zelango mailagaz? Adibiderako, egizue bueltatxo bat Lezamako plazatik eta kaleetaik edozein egunetan. Idatzi nebazan alegi mingotsak gaur egunerako be baliio dabe, zoritxarrez: «Umeen zentzuna etxean entzuna» eta beste alegibatzuk...

– Ederto, bide batezko gogoeta batzuk egiteko eguna bada, baina ez triste egotekoa. Eta, mesedez, ez egizue hartu dinodazanak errudun sentidu azoteko akusasinozko berbak legez, ez, ez, esperantza eta ilusinoz beteta doazen berbak legez baino. Jakingo dozue bidea topatzen, seguru nago. Eta biderako lagungarriak be hor daukazue: diru-laguntzak, plangintzak eta abar... Hor daukazue Txorierriko euskera alkarteak, «Aikor!» aldizkaria, eskola eta ikastetxe euskaldunak... eta, batez be, pertsonak, euskaltzaleak... hor daukazue sare gogotsu eta adoretu hori Txorierriko euskaltzalez osotua, holango eta honen antzeko ekitaldi kulturaleri esker indartuko dozuena.

– Honenbestez, bertsolariak be entzun gura dodaz eta amaitu egin behar dot.»

Agur eta betirarte esateko, poematxo bat aukeratu dot, «Higidura berdez» nire liburuan hitzatzte gisa idatzi nebana. Gura badozue, ipini egizue hormetan, eta eroan egizue buruan eta bihotzean, baina, batez be, egin egizue hor esaten dana:

EUSKARA

Eraman ezazu haizetara,	edonora.
eraman ezazu eguzkitara,	Baina ez sartu,
eraman ezazu baserrira	mesedez,
eta hirira,	faborez,
ikastoletara,	inongo bitrinatan;
etxeetara,	ez lurperatu
irratira,	sekulan santan.
telebisia...,	

ANTOLATZAILEEN BERBAK OMENALDIAREN AZKEN EKITALDIAN, BAZKALONDOAN. (II)

Zorritzketan Lezamako Euskera Alkartearen partetik, eskerrik asko, bihotz-bihotzez Mikelegaz batera bazkaltzera etorri zarion guztioi.

Danok dakigun moduan, omenaldiaren helburu nagusia, Mikel idazlea, Mikel abadea, Mikel euskaltzalea, Mikel irakaslea, Mikel herritarra, Mikel gizona gogoratzea da. Eta, hemendik aurrera, Mikel eta berak esanekoak, bu-ruan eta bihotzean eroatea be bada omenaldiaren helburua.

Antolatzaileok, oraintxe bertan ez dakigu helburua lortu dogun ala ez. Hori zeuok esango dozue. Guk dakigun gauza bakarra haxe da: omenaldia prestatzen hasi ginanean, orain dala hiru urte edo gehiago, egin genduan lehenengo beharra Mikelen inguruko jendeagaz kontaktuan jartzea izan zan: haren familia, haren lagunak, haren irakaskide eta ikasleak, haren abade lagunak, instituzinoak, haren auzoko eta herritarrak, Txorierriko euskaltzaleak... omenaldia ahal danik eta zabalena egiteko asmoagaz.

Eta egia santua da esango doguna: dan-danak baietza emon euskuen. Danak esan euskuen: «Mikelegaitik, edozer, bai, pozik». Eta hori Mikelen meritu da eta ez antolatzaileena. Eskerrik asko, beraz, guztioi. «Eskerrak» berbea, gaur askotxo entzungo dan berbea izango da, baina ez dago beste erremedio-rik. Guk ez dogu omenaldian parte hartu dabon pertsonen izenik gaur emon-go, zerrenda oso luzea dalako, eta ganera, baten bat kanpoan ixteko arriskuan garalako.

Hor izan dira, Txorierriko euskera alkarreak, *Aikor!* eta beste komunika-bideak, kultura talde eta erakundeak, euskaltzainak, abadeak, haren lagun, lan-kide eta ikasleak, idazleak eta ikerlariak, instituzinoak, Lezamako Udala, Lezamako eskola eta Lezamako herritarrak, bertsolariak, musikariak, aktoreak, pelotariak, Gereako eta Lauroetako lagunak, eta abar, eta abar... Dozenaka euskaltzale. Guztioi, eskerrik asko bihotz-bihotzez antolatzaileon partetik.

Esandakoren adierazgarri eta adibide legez, eta honegaz amaituko dogu gaurko gurea, omenaldia prestatzen gabiltzala, euskaltzale handi batek bialdu euskun gutun labur-ederra irakurriko deusuegu. Gutunaren autorearen izena esan barik, hasikeran esan dogun moduan oraingoan be, balio dagiala parte hartu dozuen guztion pentsakerea eta sentikerea erakusteko.

Holantxe dino:

«Ezusteke handia eman didazue benetan! Zirrara sentitu dut! Benetan poz-ten naiz Mikeli prestatzen ari zaretan omenaldiaz; bestalde, zer gutxiago! Azala-goko zenbat eta zenbat gauza «omentzen» diren gure herri honetan eta munduan! Aitzitik, sakontasunaren sakontasunera jo izan duen eta jotzen ari den zenbat eta zenbat alde batera utzita!

EUSKALTZAINDIA
 REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA
 ACADEMIE DE LA LANGUE BASQUE

LEZAMAKO UDALA

Jean Haritschelbur Duhalde
 euskaltzainburua

eta

Luis Ramón Álvarez Sagardui
 Lezamako alkatea

atsegin handiz gonbidatzen zaituzte, 2004ko martxoaren 26an, Lezamako Udaletxeko Kultur Aretoan, arratsaldeko betan, Mikel Zarateren omenez egingo den ageriko bilkurara.

Ageriko bilkura, Mikel Zarateren omenez

1. Alkatearen ongietorria.
2. *Zorritzetan* Lezamako Euskera Alkarteko ordezkariaren hitzak.
3. Euskaltzainburuaren agurra.
4. Mintzaldiak:
 - ✓ Karmelo Etxenagusia, ohorezko euskaltzaina: "Mikel Zarate, eleiz idazle".
 - ✓ Jose Luis Lizundia, euskaltzain osoa: "Mikel Zarate, bizkaiera eta euskara batuaren arteko zubigintzaren estratega".
 - ✓ Andres Urrutia, euskaltzain osoa: "Mikel Zarateren irakasbidea."
5. Herriko abesbatza.
6. Amaiera hitzak.

«Ez dakit, juxtu, zer-nolako omenaldia ari zareten prestatzen, baina egin dezakezen guztia gutxiegi izango dela pentsatzen dut.

Izan nuen, behin behintzat, Mikelekin buruz buruzko harremana izateko aukera, eta benetan hunkitu eta ukitu ninduen. Aurrean «gizona» ikusi nuen; behiala Diogenes aldartetsuak, egun argitan eta jendaurrean, eta eskuan zuzi argitsu zuela bilatzen ei zuen «gizona»; agian, edo/eta segur aski, handiagoa. Har itzazue lerro hauek Mikelekiko izan nuen eta dudan mireспенaren seinaleztat. Beraz, eskertzen dizuet, bihotz-bihotzez eskertu ere, omenaldian parte hartzeko zuen gonbita.

Bukatzeko, esker mila. Egin iezaiozue agerraldi handi hau jendeari, bereziki Mikelen herritarrei: badutela harro egoteko arrazoi sakon-sakona. Txirrindulari, pilotari, futbolari, harri jasotzaile, idazle, politiko eta pertsonaia... handi-handien gainetik jarriko nuke Mikel».

Betirarte, Mikel Zarate.